

Закономірний висновок – маніпулювання грошима не здатне збільшити запасу матеріальних благ, що знаходяться в розпорядженні економічних суб'єктів. Накачування економіки грошима в сучасному господарстві призвело до появи спеціального терміну – "економіка «мильної бульбашки»" – як відображення штучно підтримуваного розвитку фінансової сфери, що значно перевищує потреби виробництва і реальну кількість доступних матеріальних ресурсів і створюваних матеріальних благ.

Всі австрійські дослідники, незалежно від того, до якого періоду належить їх творчість, категорично не сприймали кейнсіанські рецепти відновлення економічного зростання інфляційними методами шляхом "накачування" господарства грошима (цікавий аналіз теорій ділових циклів Ф. фон Хайєка та Дж. М. Кейнса представлено у [7, с. 51-58]). Подібний метод (від Хайєка і Мізеса до Ротбарда і Шостака) вважається свідченням глибоко помилкового розуміння природи грошей. Призначення грошей не в тому, що вони створюють і підтримують економічне зростання, а у забезпеченні здійснення обміну. Стабільність грошового обігу є необхідною, але гроші не здатні замінити собою продуктивність факторів [17, р. 69]. Якою б не була могутність і незалежність центрального банку, тільки його діями не можна відродити економіку, що переживає наслідки падіння, зумовленого попередньою кредитною експансією.

Беручи до уваги вищезазначене можна здійснити наступні висновки:

1. Представники неавстрійської школи неолібералізму в цілому розробили монетарну, грошову теорію економічного циклу, в якій чільне місце посідає розкриття взаємозв'язку між грошовим та реальним секторами економіки. Економічні процеси визнано такими, що мають внутрішню притаманну дискретність, проте державна грошово-кредитна політика здатна суттєво її посилювати.

2. Передумовами трансформації вертикальної структури виробництва виступають добровільні заощадження населення та розширення банківського кредитування. Перший шлях є притаманним ринковій системі господарювання, призводить до зміни співвідношення грошових потоків, спрямованих на придбання споживчих товарів і товарів виробничого призначення, забезпечує економічній системі здатність самовідновлюватись у короткостроковому періоді. Шлях розширення платіжних засобів шляхом кредитної експансії призводить до інвестування ресурсів у проекти, які за інших умов були б визнані неприбутковими і в довгостроковій перспективі стимулює зростання відсоткової ставки та вступ економіки у кризову фазу циклу.

3. Австрійські дослідники економічного циклу позиціонують свою теорію як альтернативу кейнсіанській кредитно-інвестиційній теорії економічних коливань та мають низку суттєвих розбіжностей у поясненні природи криз із стандартною неокласикою. Неокласичне пояснення спадів неправильною алокацією ресурсів не спрацьовує, адже не може бути проаналізованим із застосуванням стандартного неокласичного інструментарію (графічно або у формі математичної моделі), не вписується у статичну неокласичну модель ринку, потребуючи динамічного підходу.

4. Екстраполюючи висновки австрійської теорії на сучасний стан розвитку економічної системи України, вказуємо на необхідність виваженого ставлення до закликів стимулювання довгострокового кредитування населення та проведення політики захоплення кредитування у національній валюті через відсутність теоретичних обґрунтувань довгострокових практичних наслідків такої політики. Потенційно вона здатна надовго "зв'язати" частину інвестиційних ресурсів, відволікаючи їх у проекти, які мають віддалену перспективу реалізації або значний ризик залишитися нереалізованими.

1. Гаррисон Р. Механика экономического цикла / Экономический цикл: анализ австрийской школы: Пер. с англ. / сост. А.В. Куряев. – Челябинск: Социум, 2005. Вып. 1. – С. 44-53. 2. История экономических учений / Под ред. В. Автономова, О.Ананьина, Н. Макашевой. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 784 с. 3. История экономических учений (современный этап) / Под общ. ред. А.Г. Худокормова. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 733 с. 4. Мизес Л. фон. Австрийская теория экономического цикла / Экономический цикл: анализ австрийской школы: Пер. с англ. / сост. А.В. Куряев. – Челябинск: Социум, 2005. Вып. 1. – С. 103-111. 5. Мизес Л. фон. Человеческая деятельность: трактат по экономической теории / пер. с 3-го испр. англ. изд. А.В. Куряева. – Челябинск: Социум, 2005. – 878 с. 6. Ротбард М. Н. Экономические депрессии: их причины и методы лечения / Экономический цикл: анализ австрийской школы: Пер. с англ. / сост. А.В. Куряев. – Челябинск: Социум, 2005. Вып. 1. – С. 149-171. 7. Скидельски Р. Хайек versus Кейнс: дорога к примирению // Вопросы экономики. – 2006. – № 6. – С. 47-66. 8. Фридман М. Инфляция и денежные системы. В кн.: 25 ключевых книг по экономике / Сост. А. Бейтон и др. – УРАЛ LTD, 1999. – С. 539-559. 9. Хайек Ф. фон. Цена и производство. В кн.: 25 ключевых книг по экономике / Сост. А. Бейтон и др. – УРАЛ LTD, 1999. – С. 300-319. 10. Хайек Ф. Сможем ли мы прекратить инфляцию / Экономический цикл: анализ австрийской школы: Пер. с англ. / сост. А.В. Куряев. – Челябинск: Социум, 2005. Вып. 1. – С. 133-149. 11. Экономический цикл: анализ австрийской школы: Пер. с англ. / сост. А.В. Куряев. – Челябинск: Социум, 2005. – 220 с. (Сер.: "Бум, крах и будущее"). – Вып. 1. 12. Austrian Theory of Trade Cycle. Compiled by Richard M. Ebeling. Ludwig von Mises Institute, 1996. 13. Fridman M. Monetary History of United States, 1867-1960. Princeton University Press – 1963. 14. Haberler G. Money and Trade Cycle. – Gold and Monetary Stabilisation. Quincy Wright, ed. Chicago: University of Chicago Press, 1932. 15. Hayek F. Prices and Production. New York: Augustus M. Kelley, 1967. 16. Montgomery M.R. Austrian persistence? Capital-based business cycle theory and the dynamics of investment spending. – The Review of Austrian Economics. – 2006. – № 19, p.17-45. 17. Shostak F. A country with a gold standard wouldn't have to pay any attention to Alan Greenspan. Austrian Economics. – 1999. – Vol. 19, № 3.

Надійшла до редколегії 06.11.2007

О.Д. Рожко, канд. екон. наук,
Р.В. Рак, канд. екон. наук

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЇХ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

Розглядаються проблеми діяльності міжнародних фінансових організацій у процесі глобалізації економічних відносин. Визначаються чинники, які впливають на ефективність використання їх позикових ресурсів в Україні.

The problems of international financial organizations functioning in global process of economic relations are considered. The factors of influence on the effectiveness of using its loan resources in Ukraine are defined.

Глобальна економіка характеризується зростанням обсягів вільної торгівлі і інтенсивністю руху капіталів. Валютні курси, процентні ставки і ціни на фондових ринках стають настільки взаємопов'язаними у різних країнах, що глобальні фінансові ринки збільшують реальний вплив на економічне, соціальне і політичне життя

у всьому світі. На відміну від торговельних угод, які є виключно наслідком приватних домовленостей на міждержавному рівні, у глобальному середовищі уряди втрачають контроль над фінансовими ринками.

Міжнародні фінансові організації, на противагу урядам, стають все більш сильними у процесі фінансової

глобалізації, особливо після падіння режиму Бреттон-Вудсу і поширення ідеології вільного ринку. Зростання ролі фінансових ринків зумовлене такими причинами, як: мобільність капіталу (особливо у напрямі офшорних зон, де капітал не оподатковується); вплив на економічну політику ідеології вільного ринку; посилення ролі транснаціональних корпорацій, зокрема комерційних банків, взаємних фондів і страхових компаній [1, с.90].

Фінансова нестабільність протягом останнього десятиріччя примушує акцентувати увагу на фінансовій глобалізації і різноманітні дослідження підтверджують, що суверенні держави не можуть продовжувати взаємодіяти з фінансовими ринками у ручному режимі. Необхідно зазначити, що останнім часом зростає кількість міжнародних організацій, які здійснюють вплив на розвиток фінансових ринків. Якщо до кінця ХХ століття, до них належали Міжнародний валютний фонд та Світовий банк, то на сьогодні на перші позиції щодо впливу на глобальні фінансові ринки виходять транснаціональні корпорації (ТНК). Фінансові кризи у Мексиці (1994 р.), у країнах Азії та Росії (1997 р.) ілюструють, що ТНК можуть спричинити масове вилучення фінансових активів, яке незважаючи на інтервенції центральних банків та МВФ, викликає депресії на фінансових ринках, і як наслідок, руйнівні економічні, політичні і соціальні зміни [2, с.3].

Питанням впливу фінансової глобалізації на економічний розвиток держави, ролі міжнародних фінансово-кредитних інституцій у цьому процесі, присвятили свої праці Т.П. Вахненко, В.Є. Власюк, З.О. Луцишин, Дж. Стігліц, Дж. Сорос, Н.В. Стукало та інші.

Метою статті є дослідження ролі міжнародних фінансових організацій у сучасних глобалізаційних процесах та визначення ефективності використання Україною їх кредитних ресурсів.

Останні десятиріччя ХХ століття внесли істотні корективи до міжнародних відносин, зокрема до темпів зростання обсягів міжнародної міграції капіталу. Мобільність і масштабність світових потоків позикових фінансових ресурсів, необхідність яких вимагають продуктивні сили, що зазнають впливу технологічної революції, стимулюються нерівномірністю економічного розвитку, нерівновагою поточних платіжних балансів, гост-

рою нестачею в більшості країн власних ресурсів для здійснення внутрішніх інвестицій, покриття дефіцитів державних бюджетів, проведення соціально-економічних перетворень і виконання боргових зобов'язань по державних позиках. Залежність національних економік від зовнішніх запозичень зростає в умовах високої лібералізації та глобалізації фінансових ринків.

Міжнародні фінансові організації не здатні на сьогодні виконувати роль валютно-кредитних регуляторів у повній мірі. Вони не надають країнам-реципієнтам можливості обрати адекватні заходи економічної політики, не враховують специфіку розвитку країн та особливості фінансової глобалізації загалом [3, с.13]. Не дивлячись на це, ці інститути мають значний вплив на фінансові системи країн з перехідними економіками, зокрема на фінансову систему України.

Основними міжнародними фінансовими організаціями (МФО), які є кредиторами України є Міжнародний валютний фонд (МВФ), Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) та Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Позики від МБРР та ЄБРР Україна почала отримувати з 1993 року, від МВФ – з 1994 року. Від МВФ позики для підтримки платіжного балансу за трьома програмами ("STF" Програма системна трансформаційна позика; "Stand-by" і Програма розширеного фінансування "EFF") надходили протягом 1994-2001 років. За рахунок цих коштів поповнювались валютні резерви Національного банку України. Остання Угода про позикку з МВФ укладена у вересні 1998 року, останній транш в рамках цієї позики у сумі, еквівалентній 431,8 млн. дол. США, одержано 25.09.2001 року. Розпорядником фінансових ресурсів, наданих МВФ, виступає Національний банк України. Кредити МВФ надаються під чітко визначені економічні зобов'язання Уряду та НБУ, які погоджуються у формі Меморандумів економічної політики на певний період. Протягом 1993-2006 років з цими організаціями укладено угод на отримання 52 позик на загальну суму, еквівалентну 12 млрд. дол. США, з яких використано 8,35 млрд. дол. США або 68 відсотків (табл. 1).

Таблиця 1. Позики МФО, угоди на отримання яких укладено у 1993-2006 роках, млн. дол. США

МФО	Згідно з угодою	Фактично отримано	Недоотримано або анульовано	Залишок невикористаних коштів
МВФ	6573,8	4469,6	2104,2	-
МБРР	4608,73	3222,37	480,82	905,54
ЄБРР	989,61	660,67	87,82	241,12
Разом	12172,14	8352,64	2672,84	1146,66

* За даними Рахункової палати України

З 2002 року Україна припинила отримувати кредитні ресурси МВФ, а з 2005 року взаємовідносини з МВФ офіційно переведено у площину безкредитних стосунків – консультативну співпрацю.

Переважає більшість позикових коштів, отриманих від МБРР для реалізації 32 проектів за укладеними 34 кредитними угодами (84 %), використана на фінансування системних перетворень через фінансування державного бюджету і лише 16 % їх спрямовано на реалізацію інвестиційних проектів.

Всього отримано 9 позик для реалізації системних проектів на загальну суму 2,71 млрд. дол. США, 6 проектів завершено станом на 01.01.2001,р. а 3 ("Перша програмна системна позика" (ПСП-1), "Друга програмна системна позика" (ПСП-2), "Перша позика на політику розвитку" (ППР-1)), що виконувалися протягом 2001-2005 років, також завершені. У 2005-2006 роках проводилася робота щодо виконання системного проекту

"Друга позика на політику розвитку" (ППР-2) обсягом 0,5 млрд. дол. США, але ці кошти не було отримано через невиконання ряду заходів [4, с.4].

Для реалізації 23 інвестиційних проектів передбачалося отримати від МБРР 25 позик (по дві угоди по проекту розвитку експорту та проекту розвитку ринку електроенергії) на суму 1,84 млрд. дол. США, з яких фактично отримано та використано лише 0,5 млрд. дол. США або 27 відсотків. Через порушення виконання умов по 10 інвестиційних позиках анульовано 0,44 млрд. дол. США та залишилося ще невикористаними 0,9 млрд. дол. США. За весь час співпраці з МБРР завершена реалізація 11 інвестиційних проектів, у тому числі, 5 проектів до 2001 року (з них 1 анульовано), 6 – протягом 2001- 2006 років, з яких 2 анульовано. По 2 проектах реалізація ще не починалася через незавершення необхідних для цього процедур, по 10 проектах реалізація продовжується.

З Європейським банком реконструкції та розвитку протягом 1993-2006 років укладено 15 кредитних та гарантійних угод для реалізації 15 інвестиційних проєктів на загальну суму у доларовому еквіваленті 0,99 млрд. дол. США, з яких використано 0,66 млрд. дол. США або 67 відсотків. Через порушення виконання умов по 4 інвестиційних позиках анульовано 0,088 млрд. дол. США або 8,9 відсотка. До 2001 року завершено 3 проєкти, протягом 2001- 2006 років здійс-

нювалася реалізація ще 12, з яких 5 – завершено, реалізація 4 проєктів на суму 0,3 млрд. дол. США продовжується, 3 – ще не розпочалася у зв'язку з незавершенням процедури їх погодження.

Протягом 2001-2006 років Європейським банком реконструкції та розвитку затверджено три стратегії допомоги Україні (пріоритети залишалися, в основному, незмінними) і тільки Стратегія на 2005 – 2007 роки схвалена Кабінетом Міністрів України (табл. 2).

Таблиця 2. Головні блоки пріоритетних напрямків стратегій допомоги Україні ЄБРР протягом 2001-2006 рр.

2000-2002	2002-2004	2005-2007
Зміцнення банківсько-фінансового сектору та забезпечення фінансових потреб малого й середнього бізнесу; допомога у комерції та структурних реформах у сфері муніципальних послуг і інфраструктури транспорту, телекомунікацій; ядерна безпека та енергозабезпечення; підтримка і реструктуризація промислового сектору, реструктуризація великих підприємств, агропромислового комплексу, виробництв товарів широкого споживання, експортно-орієнтованих виробництв	Банківський сектор; приватний бізнес; транспортна інфраструктура; ядерна безпека; реформа в енергетичному комплексі; агробізнес	Посилення інституційної спроможності фінансового сектору та підвищення рівня фінансування для підприємств та малих і середніх підприємств; підтримка реструктуризації та модернізації української інфраструктури автомобільних доріг, залізниць, портів та аеропортів; підтримка електроенергетичного та нафтового сектору економіки України; допомога у поліпшенні підприємницького клімату та розвитку конкуренції в приватному секторі

У рамках цих стратегій схвалено 6 проєктів у державному секторі на загальну суму 0,4 млрд. дол. США, а реалізовано 5 – обсягом 0,18 млрд. дол. США. Через недотримання умов по 2 проєктах анульовано коштів на суму понад 50 млн. дол. США. Несвоєчасна реалізація окремих проєктів та неповне використання коштів позик свідчить про неповну реалізацію цілей, визначених цими стратегіями [4, с.6].

Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що МБРР надавав Україні позики на реалізацію як системних, так і інвестиційних проєктів, а ЄБРР здійснював кредитну підтримку тільки інвестиційних проєктів. У 2001-2006 роках планувалася реалізація 38 проєктів МБРР та ЄБРР, з яких фактично завершено 9 інвестиційних та 3 системні проєкти, в стадії реалізації знаходиться 14, не розпочато реалізацію 5 проєктів, ану-

льовано на початковій стадії 5 та в ході реалізації – 2 проєкти. Протягом цього періоду мали місце суттєві затримки в ході підготовки та реалізації проєктів, спостерігалася найгірша серед країн СНД та частини країн Європи вибірка коштів, відзначалося недосягнення запланованих цілей по більшості проєктів, і, як наслідок, неефективне використання залучених ресурсів.

Важливим для визначення ефективності використання кредитних ресурсів МФО є оцінка погашення та обслуговування отриманих позик. Протягом 2001-2006 років на платежі з погашення і обслуговування позик МБРР, ЄБРР та МВФ витрачено майже 3,9 млрд. дол. США. Аналіз балансу надходжень позичкових коштів від цих МФО та платежів по них свідчить про формування негативного сальдо, починаючи з 2002 року (табл. 3).

Таблиця 3. Баланс надходжень та платежів за позиками МФО, млн. дол. США

Рік	Надходження	Погашення з процентами (Мінфін)	Погашення з процентами (НБУ, Укрксімбанк)	Разом погашення з процентами	Сальдо (+, -)
МБРР					
2001	369,71	166,6	0	166,6	+203,11
2002	44,64	191,1	6,6	197,7	-153,06
2003	94,98	183,8	6,6	190,4	-95,42
2004	33,18	212,7	6,6	219,3	-186,12
2005	484,66	238,1	6,6	244,7	+239,96
2006	62,97	283,8	6,6	290,4	-227,43
Всього (МБРР)	1090,14	1276,1	33	1309,1	-218,96
ЄБРР					
2001	86,55	30,4	48,9	79,3	+7,25
2002	67,33	30,9	46,6	77,5	-10,17
2003	116,85	1,9	24,3	26,2	+90,65
2004	86,08	3,9	41	44,9	+41,18
2005	78,26	17,4	43,4	60,8	+17,46
2006	26,9	24,3	28,3	52,6	-25,7
Всього (ЄБРР)	461,97	108,8	232,5	341,3	+120,67
Разом (МБРР, ЄБРР)	1552,11	1384,9	265,5	1650,4	-98,29
МВФ					
2001	431,8	0	639,8	639,8	-208
2002	0	0	272,4	272,4	-272,4
2003	0	0	260,8	260,8	-260,8
2004	0	0	345,8	345,8	-345,8
2005	0	0	351,8	351,8	-351,8
2006	0	0	384,3	384,3	-384,3
Всього МВФ	431,8	0	2254,9	2254,9	-1823,1
Разом (МБРР, ЄБРР, МВФ)	1983,91	1384,9	2520,4	3905,3	-1921,39

* За даними Рахункової палати України

** За курсом станом на 09.11.2006 р.: 1 СДР – 1,485 дол. США, 1 євро – 1,2776 дол. США.

За цей період негативний баланс надходжень та платежів по МВФ становить 1,8 млрд. дол. США та МБРР – 0,22 млрд. дол. США, а по ЄБРР він є позитивним – 0,12 млрд. дол. США. Протягом останніх 6 років Україна здійснила платежів на користь МФО на 1,9 млрд. дол. США більше, ніж отримала від них позичкових ресурсів.

При цьому найбільші щорічні платежі у розмірах 800-900 млн. дол. США за прогнозними даними припадають на 2007-2008 роки. У зв'язку з цим, набуває ще більшої актуальності суттєве підвищення ефективності використання коштів позик МФО. Впродовж 2001-2006 років розрахунки з МФО здійснювалися своєчасно і у повному обсязі, у разі неспроможності їх здійснення позичальниками, вони забезпечувалися Міністерством фінансів України за рахунок коштів державного бюджету. Станом на 01.11.2006 р. заборгованість перед державним бюджетом за позиками МБРР мають 13 позичальників на суму 56,7 млн. дол. США, за позиками ЄБРР – 2 позичальники на суму 0,4 млн. дол. США.

Проведений аналіз показує, що основні проблеми з розрахунками виникли в рамках проектів МБРР – розвиток ринку електроенергії і розвиток насадництва, завершених ще у 1999 та 2000 роках, на них припадає понад 91 % всієї простроченої заборгованості. Причинами такого стану є тривале невирішення Кабінетом Міністрів України питання запровадження ефективного механізму погашення позик МБРР, який вже діє в рамках погашення подібних позик ЄБРР, а також погашення позик МБРР бюджетними установами.

Серед проблем, які знижують ефективність використання позикових ресурсів варто виокремити наступні:

- ✓ державні програми економічного і соціального розвитку України, складовою яких є плани співробітництва з МФО, всупереч чинному законодавству, жодного разу Верховною Радою України не затверджувалися і, відповідно, не набували нормативного, а значить обов'язкового характеру.

- ✓ в Україні не вироблено середньострокової та довгострокової політики (стратегії) державних запозичень для потреб економіки країни.

- ✓ міністерство економіки України, яке є відповідальним за координацію роботи з підготовки та реалізації проектів, що підтримуються МФО, належним чином не впливало на упорядкування структури проектного портфелю МФО в Україні та хід їх впровадження. Як наслідок, структура проектного портфелю МБРР в Україні тривалий час є ризиковою та диспропорційною, що, поряд з неналежним рівнем обґрунтування ініціювання цих проектів українськими виконавцями, призводить до неефективного використання кредитних ресурсів для їх впровадження. Вона також перевантажена інституційними проектами, які є, по суті, додатковим фінансуванням центральних органів виконавчої влади і за своєю

результативністю найменш ефективними. Більш успішна реалізація проектів ЄБРР пов'язана з їх чіткою інвестиційною спрямованістю і переважанням несамокупних інституційних та системних проектів у проектному портфелі МБРР. Наприклад, якщо весь проектний портфель ЄБРР складається з інвестиційних проектів, то при реалізації проектів МБРР на кредитування інвестиційних проектів використано лише 20 % позикових коштів, а решта спрямована на фінансування державного бюджету та фінансову підтримку державних установ.

Отже, стан реалізації проектів економічного і соціального розвитку України за підтримки міжнародних фінансових організацій (МФО) свідчить про неефективне використання коштів позик МФО, які залучалися для їх впровадження у 2001-2006 роках. Значна частина проектів, що фінансувалася коштами цих позик, у повному обсязі не реалізована, деякі з них припинені на початковій стадії та у зв'язку із суттєвими недоліками в ході впровадження. Для переважної більшості проектів характерним є порушення термінів реалізації та неповне освоєння позичкових коштів. Лише кожен третій проект досягає поставленої мети у повному обсязі.

Жоден із системних проектів, які були базовими при реалізації Стратегії допомоги Україні, до логічного завершення не доведений. Протягом 2001-2006 років не розпочата реалізація 5 інвестиційних проектів, завершено 9 із 14 проектів, що підлягали впровадженню в цей період, анульовано 2, продовжено терміни реалізації 3 проектів. Крім того, по 5 проектах реалізація не розпочалася у 2006 році через незавершення необхідних процедур. Як наслідок, від реалізації проектів не отримується бажаний ефект соціально-економічного характеру, а систематичні недоліки в процесі їх впровадження призвели до втрати кредитного ресурсу для фінансування державного бюджету та інвестиційних проектів за цих шість років на загальну суму майже 2 млрд. дол. США.

Основними причинами такого стану є тривала нормативно-правова невизначеність стратегії співпраці України з МФО, її взаємопов'язаність із програмами дій Уряду, не повне та несвоєчасне виконання Міністерством економіки України, Міністерством фінансів України та іншими відповідальними виконавцями рішень Кабінету Міністрів України з цих питань, а також відсутність дієвої системи контролю та впливу на хід реалізації проектів, що підтримуються позиками міжнародних фінансових організацій.

1. Stiglitz Joseph. Globalization and Its Discontents // New York: Norton & Co., 2002, pp. 89-165. 2. Rastin Taymaz. Financial Globalization and International Organizations, 2006, 16 p. 3. Финансовая глобализация и развитие банковской системы России / Монография. - под ред. д.э.н., проф. Кочмола К.В. - Ростов н/Д, 2003, 368с. 4. Звіт про аналіз ефективності використання позик міжнародних фінансових організацій на виконання системних та інвестиційних проектів економічного і соціального розвитку України. - Київ: Рахункова палата України, випуск 6., 2007, 17с.

Надійшла до редколегії 13.11.2007

I.В. Ващенко, канд. екон. наук, доц.

ЗАСТОСУВАННЯ АУДИТУ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРИ ВИКОРИСТАННІ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Проаналізовано структуру бюджетних правопорушень та визначено об'єктивні чинники, що зумовлюють необхідність здійснення державного фінансового контролю виконання бюджетних програм

The structure of violation of the budget law was analyzed. Objective factors that prove financial control under budget programs execution were investigated.

Як відомо, передумовою фінансово-бюджетної дисципліни в колишньому Радянському Союзі була наявність жорстких засобів контролю за використанням фінансових і матеріальних ресурсів у межах доведених лімітів. За відсутності останніх навіть наявність коштів

не гарантувала нормального функціонування підприємства, установи чи організації.

Від цієї системи державний фінансовий контроль в Україні історично успадкував суто фіскальний характер і форми здійснення, які в переважній більшості реалі-